

Wiadomości Dydaktyczne

Biuletyn Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia
Wydziału Prawa i Administracji UG

Czy ankiety studenckie mają wpływ na dydaktykę? - nauczycielski punkt widzenia

Anna Sylwestrzak

Wydziałowy Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia (WZdsZJK) w czerwcu 2022 r. przeprowadził ankiety wśród nauczycieli akademickich. Działanie to zostało podjęte w odpowiedzi na oczekiwania studentów, wyrażone podczas spotkań z Zespołem, które odbyły się w semestrze letnim 2021/2022. Od lat bolączką systemu ankietyzacji na naszym Wydziale jest niski odsetek wypełniania ankiet, dlatego Zespół podjął szereg kroków promujących ankietyzację, począwszy od poszerzenia informacji na temat przebiegu tego procesu (na stronie wydziałowej), przekonywania studentów o jego istotnym znaczeniu podczas spotkań, wysyłania podczas sesji egzaminacyjnej wiadomości e-mail z prośbą o wypełnienie ankiet i w końcu poprzez przeprowadzenie ankiety nauczycielskiej.

Podczas spotkań z WZdsZJK studenci, zapytani o powody obecnego stanu rzeczy wyrazili powątpiewanie co do sensu uczestnictwa w ankietach. Ich wątpliwości dotyczyły przede wszystkim tego czy czas i wysiłek poświęcony wypełnianiu ankiet przekłada się w jakikolwiek sposób na jakość dydaktyki akademickiej? Studenci nie byli także przekonani co do tego, czy z treści ankiet wyciągane są realne konsekwencje. Biorąc to pod uwagę Zespół postanowił zapytać o znaczenie ankiet w procesie dydaktycznym wszystkich nauczycieli akademickich WPIA UG, zadając pytanie ankietowe: „Jakie znaczenie mają ankiety studenckie w Pani/Pana procesie dydaktycznym?” Poniżej przedstawiamy wyniki przeprowadzonej ankiety.

Ankiety wypełniło 26 respondentów co stanowi 18% ogółu nauczycieli akademickich. Z wypełnionych ankiet wyłania się ogólne stanowisko nauczycieli w przedmiocie znaczenia ankiet:

23 odpowiedzi (87 % ankietowanych) – pozytywne oddziaływanie ankiet na dydaktykę;
3 odpowiedzi (13 % ankietowanych) – brak znaczenia ankiet w dydaktyce.

Pośród głosów, które deklarują pozytywne oddziaływanie ankiet 19 wypowiedzi precyzuje to zagadnienie. Kilku respondentów podkreśla swoje duże zainteresowanie ocenami wystawianymi przez studentów, poważne traktowanie tych ocen i ich wpływ na sposób prowadzenia zajęć. Znaczenie ankiet upatrywane jest m.in.:

- w ich wartości informacyjnej dla nauczyciela, który często tylko tą drogą może dowiedzieć się, jak naprawdę studenci oceniają jego zajęcia. Treść ankiet bywa źródłem satysfakcji zawodowej i nagrody za podejmowany wysiłek; nauczyciel, który skrupulatnie podchodzi do swoich obowiązków otrzymuje dzięki temu sygnał, że jego praca ma sens;

- w możliwości weryfikacji metod dydaktycznych w kolejnym roku akademickim, po uwzględnieniu oczekiwań studentów;

- w dyscyplinującym oddziaływaniu zgłaszanych przez studentów uwag – nauczyciel czuje się zmobilizowany do podnoszenia swoich kompetencji dydaktycznych, jeśli zgłaszane są niedociągnięcia. Nauczyciele zgłaszali także problemy związane z ankietami w tym m.in.:

- niski odsetek wypełniania ankiet i w związku z tym ich niska reprezentatywność;

- wypełnianie ankiet często tylko przez studentów niezadowolonych z zajęć, podczas gdy studenci zadowoleni milczą, co wypacza rzeczywisty obraz studenckiej oceny zajęć;

- nieprzystępna konstrukcja formularza ankietowego, który uwypukla formalne aspekty dydaktyki i nie pozostawia wiele miejsca swobodnym wypowiedziom oceniającym;

- niesprawiedliwe i nieprawdziwe oceny nauczycieli przez studentów, które zdarzają się czasem w ankietach.

Zdarzały się także wypowiedzi, które całkowicie negowały znaczenie ankiet w procesie dydaktycznym. Dwóch spośród trzech respondentów należących do tej grupy uzasadniło swoje stanowisko. Jako przyczynę braku oddziaływania ankiet na dydaktykę wskazano ich niereprezentatywność oraz brak w wypowiedziach studenckich merytorycznych komentarzy.

Prezentowane wyniki pozwalają na ostrożne sformułowanie kilku wniosków, istotnych z punktu widzenia dalszych ankietyzacji. Najpierw wyliczmy te, które odnoszą się do nas - nauczycieli akademickich.

Cieszy to, że wielu dydaktyków traktuje treść studenckich ankiet jako narzędzie wspomagające rozwój zawodowy, a deklaracje o mobilizującym i dyscyplinującym oddziaływaniu ocen studenckich dowodzą ich sprawczej roli.

Ankieta studencka ma zatem potencjał, by realnie wpłynąć na jakość dydaktyki akademickiej wywierając indywidualny wpływ na osoby poddane ocenie. Mamy tu jednak do czynienia ze skutkiem odroczonym, który bywa dostrzegalny dopiero w kolejnych latach akademickich, a zatem już nie doświadczany przez studentów-uczestników ankiet. Zjawisko to może przynajmniej częściowo wyjaśniać przekonania studentów o braku znaczenia ankiet w procesie dydaktycznym.

Wyniki ankiety nauczycielskiej pokazały nadto, że niski odsetek wypełnień ankiet jest zjawiskiem nie tylko odnotowywanym wśród studentów, lecz jego zasięg jest znacznie szerszy i, być może, wpisuje się w ogólniejszy kryzys demokratycznych narzędzi komunikacji społecznej, jak również poczucia odpowiedzialności obywatelskiej za jakość funkcjonowania społeczeństwa, w którym żyjemy. 18 % wypełnień ankiet nauczycielskich, to wprawdzie więcej (o niespełna 6 %) od odsetka obrazującego aktywność studentów na polu ankietowym, ale wciąż to jest bardzo mało, zwłaszcza, jeśli uwzględnić, że respondentami są nauczyciele akademicy na Wydziale Prawa i Administracji. Dlaczego aż 82 % nauczycieli nie zdecydowało się odpowiedzieć, choćby jednym zdaniem na jedno, ważne dla studentów pytanie? Milczenie tej przytłaczającej większości nie daje studentom dobrego wzoru w podejściu do obowiązków o charakterze społecznym i nie daje się obronić, jeśli modelem do którego zmierzamy na gruncie dydaktyki ma być postawa zaangażowania, szacunku do studentów i pasji wykonywania zawodu. Na tym polu mamy jeszcze dużo do poprawy.

“

Ankieta studencka ma potencjał, by realnie wpłynąć na jakość dydaktyki akademickiej wywierając indywidualny wpływ na osoby poddane ocenie.

Z kolei, gdy chodzi o studentów, pożądane byłoby sformułowanie kilku postulatów odnośnie do sposobu wypełniania przez nich ankiet.

Najcenniejszym źródłem informacji o postawie nauczyciela są wypowiedzi otwarte, dlatego warto podkreślać potrzebę ich udzielania. Są one bowiem analizowane przez WZdsZJK i najdokładniej potrafią zdefiniować zaistniałe problemy. Istotna jest też treść studenckiego przekazu – jeśli ankietę ma realnie oddziaływać na proces dydaktyczny, powinna zawierać odpowiednio uszczegółowione oceny oraz stosunkowo precyzyjny opis oczekiwań studentów, tak, by nauczyciel zrozumiał, na czym polegały zalety i wady jego zajęć i by miał szansę poprawić swoje metody dydaktyczne. Komentarze takie jak „brawo” albo „ręce opadają” wyrażają wiele emocji, ale nie niosą żadnego merytorycznego przekazu odnośnie zajęć.

Ankiety to nie tylko miejsce do składania skarg – nauczyciele czerpią wielką satysfakcję z bycia docenianymi, dlatego należy zachęcać, aby studenci zadowoleni z zajęć także wypowiadali się w ankietach. Dysproporcja w tym zakresie przejawiająca się w silniejszym zmotywowaniu do wypełnienia ankiety studentów niezadowolonych z zajęć jest obserwowana od lat i zaburza ona właściwą ocenę dydaktyka.

WZdsZJK zapewnia, że w rozpoczynającym się roku akademickim 2022/23 będzie kontynuował działania w kierunku promowania procesu ankietyzacji pośród studentów oraz nauczycieli akademickich. Wierzymy, że to właśnie tędy prowadzi droga do ukształtowania właściwej relacji pomiędzy studentami, a nauczycielami, wymagająca wzajemnego zrozumienia i współpracy. Im więcej osób wypełni ankietę, tym większy wpływ będą one miały na proces dydaktyczny. Poniżej zamieszczamy materiały zawierające zestawienie wypowiedzi nauczycieli akademickich w ramach tegorocznej ankiety nauczycielskiej.

MATERIAŁY

- treść odpowiedzi ankietowych

- „Ankiety mają dla mnie duże znaczenie. Uwagi krytyczne pozwalają mi usprawniać proces kształcenia, zaś uwagi pozytywne mocno wpływają na poczucie satysfakcji zawodowej. Odczytywanie ankiet jest dla mnie jednym z ważniejszych wydarzeń w ciągu roku.”
- „Uwagi studentów są zawsze brane przeze mnie pod uwagę i wyciągam wnioski ze zgłoszonych uwag. Należy jednak zwrócić uwagę, że sposób skonstruowania ankiety nie ułatwia tego zadania - ogromna część pytań dotyczy weryfikacji czy zajęcia/konsultacje się odbyły, a tylko jedno, ostatnie, pytanie, a w zasadzie pole "uwagi" pozwala studentom wyrazić swoje komentarze. Dodatkowo, im wyższy rok studiów, tym mniej ankiet. Jeszcze kilka lat temu otrzymywałam mniej więcej 20 wyników z każdej z grup. Obecnie należy się cieszyć, jeśli próg 3 osób zostanie osiągnięty.”

- „Odpowiedzi z ankiet są przeze mnie uwzględniane i przyczyniają się do udoskonalenia dydaktyki. Stanowią one cenne źródło wiedzy dla wykładowcy. Niemniej jednak mam wrażenie, że wypełniają je jedynie osoby niezadowolone z zajęć, bardzo często w liczbie 3 studentów i mają charakter często subiektywny, a nie obiektywnej oceny prowadzonych zajęć.”
- "Ankiety czytam po zakończeniu każdego semestru. Pozwalają mi ocenić jak studenci postrzegają prowadzone przeze mnie zajęcia. Inspirują mnie do zmian w sposobie nauczania i prezentacji problemów albo utwierdzają w przekonaniu, że to co i jak robię jest dobre. To ważne dla podnoszenia jakości mojej pracy.”
- „Ankiety mają dla mnie znaczenie dyrektywne w procesie dydaktycznym. Wiem wówczas jaki przyjąć kierunek zmian w celu doskonalenia prowadzonych przeze mnie zajęć dydaktycznych.
- „Uwagi i sugestie studentów są brane pod uwagę przy prowadzeniu zajęć w przyszłości. Błędy/uchybień są korygowane. Ewentualne zastrzeżenia studentów dotyczące poszczególnych prowadzących są wyjaśniane w toku indywidualnych rozmów kierownika katedry z pracownikami.”
- „Duże, choć ankiety te nie są w 100% wiarygodne. Spotkałem się (w stosunku do siebie) z sytuacjami, w których studenci, zarówno w części z pytaniami, jak i w części otwartej, po prostu kłamią.”
- „Zawsze z dużym zainteresowaniem czytam ankiety. Jestem ciekawa studenckiej oceny moich zajęć, czy były one dla nich wartościowe, czy sposób prezentacji materiału był odebrany pozytywnie, czy studenci są zadowoleni z zajęć. Ze zgłaszanych w ankietach zastrzeżeń staram się wyciągać wnioski na przyszłość. Unikam w kolejnych latach praktyk, które były negatywnie ocenione. Staram się zmieniać tak, by proces kształcenia był zgodny z oczekiwaniami studentów, lecz z drugiej strony, by sposób przekazywania wiedzy był jak najbardziej efektywny. Ankiety są zatem dla mnie pozytywnym bodźcem w mojej pracy nad dobrą dydaktyką.”

WYDZIAŁOWY ZESPÓŁ
DS. ZAPEWNIENIA JAKOŚCI KSZTAŁCENIA
WPIAUG

KAWIARNIA *Dydaktyczna*

Drodzy Nauczyciele Akademicy!

Poprowadziliście ciekawe zajęcia i chcielibyście się podzielić tym doświadczeniem?
Macie ciekawy temat, ale brakuje Wam pomysłu na pracę ze studentami?
Interesuje Was dynamika spotkania dydaktycznego?

Jeżeli niekiedy stawiacie sobie tego rodzaju pytania, to zapraszamy
do kawiarni dydaktycznej, w której moglibyśmy o nich porozmawiać.
Zastanowimy się nad częstotliwością spotkań, ich formie lub jej kompletnym braku,
wreszcie możliwych tematach.

Zapraszamy mistrzów, nowicjuszy, pasjonatów, nieco znużonych – słowem wszystkich.